

HADITECHNIKA—1973

(Szerkesztette: Sárdy Tibor. Budapest. Zrínyi Katonai Kiadó, 1973., 223 p.)

A Zrínyi Katonai Kiadó negyedik alkalommal juttatja el az olvasóhoz évente megjelenő haditechnikai tanulmánygyűjteményét. Most is egy év legfontosabb haditechnikai eseményeiről, fejlesztési tendenciáiról, már elért vagy a közeli jövőben várható eredményeiről igyekszik képet — vagy legalább keresztmetszetet — adni. A feladat (különösen a jövő fejlesztési tendenciáinak felvázolása) évről évre nehezebb, hiszen a műszaki tudományok területén végbemenő haladás, a technikai fejlődés egyre gyorsuló ütemű. Utóbbi pedig a világ kettéosztottsága következtében nem kis mértékben a haditechnika terén realizálódik.

Vannak biztató jelek is: a SALT-tárgyalások, az Európai Biztonsági Értekezlet előkészítése során jelentkező előrehaladás. De Indokínában újra és újra dörögnek a fegyverek, hullanak a bombák. Valamiféle prognóziskészítés nem könnyű feladat. És ezzel már el is jutottunk a könyv indító gondolatához.

„A jövő kutatás és a haditechnikai fejlődés” címet viselő bevezető tanulmány szerzője (Sárdy Tibor) abból indul ki, hogy a katonai jövő kutatásnak — mint a jövő háborújának megismerésére irányuló eljárásnak, tevékenységnek — a fegyverzet és a haditechnikai felszerelés távlati fejlesztésében, az itt követendő módszerekben egyre fokozódó szerepe, jelentősége van. A hadviselés módjában végbemenő valamennyi jelentős változásnak mindenkor valamilyen új fegyver, haditechnikai eszköz feltalálása és a hadseregek fegyvertárában való elterjedése volt az elindítója. És ez a folyamat egyre gyorsul. Amíg a lőpor megismerésétől a tömeges harci alkalmazásig több évszázad telt el, az első repülési kísérletről a katonai légiereő megjelenéséig már csak mintegy harminc évre volt szükség. Az atombomba előállításának műszaki lehetőségei pedig mindössze nyolc évvel előzték meg az első atomszerkezet felrobbantását. És lehetne tovább sorolni...

Az idő tehát sürget! A tudományos ismeretek mennyisége, a felfedezések

és a találmányok száma egy évtizeden belül megkétszereződik. De más tényezők is a katonai jövő kutatás szükségessége mellett szólnak. Egy-egy új fegyverrendszer kifejlesztése a tervezéstől, a gyártáson és a csapatpróbákon át a csapatoknál való szolgálatba állításig olykor 8—10 év munkáját igényli. Ha pedig a fegyverrendszer létrehozására irányuló döntésről utóbb vagy a fejlesztés közben derül ki, hogy téves volt, annak igen súlyos következményei vannak: idővesztés, jelentős anyagi kár és ami talán a legfontosabb, visszaesés a potenciális ellenfél feletti haditechnikai fölény területén.

Így a haditechnikai fejlesztés nem nélkülözheti a tudományosan megalapozott tervezési módszereket, benne a katonai, haditechnikai előrejelzés alkalmazását — zárja gondolatsorát a szerző.

Az ismertető bevezető soraiban megemlégtünk, hogy a szerzők, az előzőkhöz hasonlóan, ebben a könyvben is egy év legfontosabb haditechnikai eseményeiről igyekeznek képet adni. Ez sem könnyű feladat: ki merné határozottsággal állítani, hogy a haditechnikai fejlesztés legutóbbi évében éppen az a hat téma a legjelentősebb, amelyet a könyv átfog. De aki ennek a munkának az elődeit is olvasta vagy ez után veszi kézbe, abban kirajzolódik a valamiféle teljességre — emellett aktualitásra — irányuló törekvés képe.

A második tanulmány „A katonai repülés időszerű kérdései” címmel (szerző: Szentesi György) arról ad számot, hogy a katonai és a polgári repülés fejlesztésében világszerte két fő irányzat figyelhető meg. Az egyik a hiperszónikus repülés, a másik a légi szállítás kérdéseivel foglalkozik, azok megoldását tűzi célul. A hiperszónikus sebességtartományban biztosan működő repülőeszközök kialakításának katonai szempontból igen nagy a jelentősége. A katonai légi szállítás terén a közlebbi múltban számottevő eredmények születtek. A fejlesztésnek most két iránya figyelhető meg: növelik a repülő-

gépek méreteit és vele együtt a hasznos terhelést, másrészt fokozzák a szállítógépek sebességét, és ez az út megint csak a hiperszónikus sebesség-tartomány felé vezet.

„Harc minden hullámhosszon” a címe a következő tanulmánynak (szerző: *Steinmetz István*). És valóban: elektromágneses hullámok vívják szünet nélküli harcukat békében és háborúban, éjjel és nappal a légkörben és a kozmoszban, a nap minden órájában, percében. Felderítő műholdak százzal keringenek az űrben, óriás lokátorok ezrei kémlelik a látóhatárt, sok ezer kilométerről jelezve minden repülőeszköz felbukkanását.

A rádiótechnikai felderítés, iránymérés, zavarás, az ellenséges rádiótechnikai zavarás elleni védekezés, rádiótechnikai álcázás: ezek a tanulmány fő kérdései.

A „Katonai gépjárművek” című tanulmányban a szerző (*Poór István*) a hadseregek különböző rendeltetésű, szerkezeti megoldású, teherbírású stb. gépjárműveiről ad áttekintő képet.

A katonai gépjárművekkel kapcsolatos követelményeket a motorteljesítmény és a futómű alapvetően meghatározza. A gépjárművek nagy átlagsebessége, a jelentős hatótávolság, a megbízható üzemelés, a jó terepjáróképesség a legfontosabb tényezők, amelyek a csapatok számára a korszerű harcokban—hadműveletekben megkövetelt, nagyfokú mozgékonytáborozást biztosítják.

A polgári és a katonai gépjárművek közös bázison való gyártása, a „családelv” érvényesítése, a konténerizáció a katonai szállításban — ezek a tanulmány legfontosabb kérdései, amely értékes technikai teljesítmény táblázatot is tartalmaz.

„A csapatok légitámogatásának kérdései”-vel foglalkozik a körünkből fiatalon, tehetsége és munkaejeje teljében eltávozott szerző, *Lőrincz István* tanulmánya.

A szárazföldi csapatok harcának légitámogatása a korszerű harc elengedhetetlen követelménye, de az ezzel kapcsolatos korábbi nézetek gyökeres felülvizsgálatra szorulnak. A harcászati légideszantok biztosítása különös hangsúlyt kap.

A támogatás módja is lényegesen megváltozott. Oká, hogy a támogató lé-

gierő kis kötelékekkel, esetenként egyes repülőgépekkel, kis repülési magasságon tevékenykedik.

A legújabb nézetek szerint a támogató repülőgépek fő fegyvere a rakétalövedék, de a gépágyukat — szerepüket és alkalmazhatóságukat — is újraértékelték.

A tanulmány a jelenlegi csapatlégvédelmi rendszereket részleteiben ismerteti.

„Évtizedünk katonai műszaki eszközei” című tanulmányában a szerző (*Mazán Pál*) arra irányuló nézeteit foglalja össze, hogy milyen műszaki eszközök, és miként szolgálják a harc műszaki biztosításának optimális feltételeit, elsősorban a saját csapatok akadálymentes mozgásának, előnyomulásának biztosítását és az ellenség mozgásának akadályozását.

A tanulmányban bemutatott eszközök között ott találjuk a különféle átkelési eszközöket és kételtű harcjárműveket, valamint az erődítési munkagépeket. A harcokcsik soraiban új harceszközök jelentek meg: a páncélos műszaki harcjárművek. Közös jellemzőjük, hogy a közepes harcokcsik alvázára, mint alapgépre szerelt különféle munkagépek (tolólap, daru, csőrölő, talajfúró stb.) és robbanó eszközök a műszaki alegységeket önálló harcfeleladatok megoldására teszik képessé. Önvédelmi fegyverzetük is van.

A páncélos műszaki harcjármű teljesen új eszköz, a hadseregek egy részében már rendszeresítették, másutt még csak kísérletek folynak. Előbbiek közül néhányat bemutat a szerző.

„A hetvenes évek űrhajózása” című tanulmány a könyv zárófejezete. Szerzője (*Nagy István György*) az olvasó figyelmét elsősorban a másfél évtizedes űrhajózás jövőbeni alakulására irányítja. Megállapítja, hogy a két kozmikus hatalom — a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok — koncepciója a hatvanas évek kezdetén merőben eltérő volt és a kérdés így vetődött fel: emberek vagy automata? Az utóbbi években az amerikai felfogás közeledik a szovjet elképzelésekhez és úgy tűnik, hogy évtizedünk hátralevő részében az űrállomások viszik a vezető szerepet.

Szabó Sándor